

Wasył Yagupow
Narodowa Akademia Nauk Pedagogicznych Ukrainy

ZAWODOWA EDUKACJA TECHNICZNA UKRAINY A SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Streszczenie

W artykule przedstawiono charakterystykę nowoczesnego społeczeństwa informacyjnego i jego wpływ na zawodową edukację techniczną, określona została rola informacyjnych technologii komunikacyjnych w zawodowej edukacji technicznej, ukierunkowanej na podniesienie jakości.

Słowa kluczowe: społeczeństwo informacyjne, informatyzacja edukacji, informacyjne technologie komunikacyjne, zawodowa edukacja techniczna

Wstęp

W społeczeństwie informacyjnym głównym źródłem rozwoju człowieka i całego społeczeństwa, siłą napędową progresywnych zmian jest wiedza i informacje, jakie wytworzyła i zgromadziła ludzkość. Informacje te powinny być skutecznie wykorzystane przez prawie wszystkie podsystemy społeczeństwa, przez większość jego członków przy rozwiązywaniu swych codziennych i przyszłych problemów bytowych i zawodowych. Nowoczesne społeczeństwo informacyjne jest społeczeństwem globalnym, w którym wymiana informacji nie ma żadnych granic, ani czasowych, ani przestrzennych, ani politycznych ani innych, a dzięki współpracy członków tego społeczeństwa ma miejsce rozwój własnej unikatowej kultury. Można przewidywać szybki wzrost roli wiedzy i informacji, które stają się ważnym czynnikiem strategicznym, zarówno w odniesieniu do indywidualnych osób, jak i do całego społeczeństwa, zapewniającym jego odpowiedni rozwój. Dzięki wiedzy i informacji następuje przyspieszony rozwój technologiczny w różnych dziedzinach gospodarki, postęp w bu-

dowaniu naszego życia i w działalności zawodowej, w organizowaniu odpoczynku, a także w organizowaniu w sposób nowoczesny wszystkich poziomów edukacji. Do priorytetów nowoczesnego społeczeństwa należy zaliczyć zapewnienie szerokiego dostępu obywateli do informacji i wiedzy, do korzystania z nich, pojawiania się dzięki nim nowych możliwości pracy sprzyjających szybkiemu rozwojowi i szerokiemu wprowadzeniu informacyjnych technologii komunikacyjnych we wszystkie strefy działalności człowieka a także zorganizowanie sprzyjających warunków dla każdego do tworzenia własnych informacji i wiedzy.

Podstawowe cele strategiczne rozwoju społeczeństwa informacyjnego w dziedzinie edukacji na Ukrainie

Do podstawowych celów strategicznych rozwoju społeczeństwa informacyjnego w dziedzinie edukacji na Ukrainie zalicza się:

- zapewnienie informacyjnego i komputerowego wykształcenia społeczeństwa, przede wszystkim poprzez stworzenie systemu edukacji, skierowanej na wykorzystanie nowoczesnych informacyjnych technologii komunikacyjnych w kształceniu wszechstronnie rozwiniętej osobowości;
- stworzenie ogólnopaństwowych systemów informacyjnych, przede wszystkim w dziedzinach ochrony zdrowia, edukacji, nauki, kultury oraz ochrony środowiska;
- ochrona praw informacyjnych obywateli, najpierw dotyczących dostępu do informacji, ochrony informacji o osobie, wsparcia demokratycznych instytucji oraz zmniejszenia ryzyka „informacyjnej nierówności”;
- polepszenia stanu bezpieczeństwa w warunkach wykorzystania nowoczesnych informacyjnych technologii komunikacyjnych [1].

Osiągnięcie powyższych celów będzie sprzyjać rozstrzygnięciu podstawowych zadań dotyczących zapewnienia nowoczesnej edukacji jakościowej. Wasył Kremień wyodrębnił podstawowe zadania, które ma realizować nowoczesna edukacja jakościowa:

- szkolić innowacyjnego człowieka, człowieka z innowacyjnym sposobem myślenia, ze zdolnością do twórczej działalności, do traktowania zmian dokonujących się w świecie jako zwyczajnego zjawiska;
- nauczyć człowieka edukowania się w ciągu całego życia, twórczo przyswajając pewną ilość wiedzy podstawowej, wykorzystywać do-

- datkowe informacje, w praktyce stosować zdobytą wiedzę dla skutecznej adaptacji w warunkach zmiany rodzaju działalności;
- kształcić samodzielnego, demokratycznie wykształconego człowieka, zdolnego i chcącego uczestniczyć w demokratycznym społeczeństwie, pozbyć się resztek autorytarnej pedagogiki, zastępując ją pedagogiką tolerancyjną;
 - kształcić człowieka, zdolnego żyć w globalnym świecie, zdolnego konkurować z innymi i twórczo stosować wszystkie pozytywne współczesne osiągnięcia;
 - kształcić technologicznego człowieka, zdolnego obiektywnie postrzegać procesy technologizacji życia i działalności, skierowanej na nauczanie się i zastosowanie nowoczesnych technologii oraz technologicznych sposobów myślenia, technologicznego ukierunkowywania uzyskiwanej wiedzy;
 - wychowania człowieka z nowoczesnym systemem wartości, przystosowanego do systemu podstawowych stosunków społecznych panującym we współczesnym świecie;
 - kształtować u człowieka patriotyzm i uczucie jedności narodowej;
 - realizować w edukacji paradygmat, w którego centrum znajdują się problemy dziecka, maksymalnie ukierunkować edukację na konkretne zdolności, przystosować ją do indywidualnej struktury każdego dziecka, edukację, w której nauczyciel nie będzie nad uczniem i studentem, ale z nimi jako partner [3, s.12].

Informatyzacja ukraińskiego społeczeństwa przewiduje wyprzedzającą informatyzację wszystkich poziomów edukacji, w tym i informatyzację zawodowej edukacji technicznej, która kształci podstawową kadrę informatyczną. Dzięki informatyzacji uzyska się wysoki poziom rozwoju całego społeczeństwa.

Zgodnie z art. Ustawy Ukrainy „O zawodowej edukacji technicznej”, informatyzacja „zapewnia uzyskanie przez obywateli fachu odpowiedniego do ich upodobań, interesów, zdolności, a również wykształcenia przedzawodowego, wykształcenia dodatkowego gwarantującego podwyższenie kwalifikacji. Informatyzacja ma stwarzać optymalne warunki dla wszechstronnego zaspokojenia potrzeb informacyjnych obywateli ukraińskich i umożliwić im nabywanie wiedzy i informacji, zawodu i możliwości stałego doskonalenia zawodowego, a w razie potrzeby również przekwalifikowania” [2]. W 967 państwowych zawodowych uczelniach technicznych, w których studiuje 530 tys. osób, ponad 350 tys. z nich wraz z zawodem zdobywa edukację podstawową. Spełnia ona także ważne funkcje ochrony społecznej młodzieży, gdyż uczy się w niej 8,1 tys. sierot, ponad 50 tys. półsierot, 178 tys. osób z rodzin o niskim poziomie dochodów. W czasie ostatnich pięciu lat podwoiła się ilość nowoczesnych zawodowych uczelni technicznych. Aktualnie działa 110 zawodowych uczelni

wyższych i ośrodków zawodowej edukacji technicznej, 14 zawodowych uczelni malarskich, 4 uczelnie-przedsiębiorstwa agrotechniczne [4].

Warto zauważyć, że zawodowa edukacja techniczna społeczeństwa informacyjnego istotnie różni się od edukacji epoki industrialnej celami, metodami i możliwościami działalności oświatowej. W związku z tym stoi przed nią kilka skomplikowanych, wzajemnie powiązanych zadań utylitarnych i strategicznych:

- 1) ma ona unowocześniać się w oparciu o nowoczesne technologie drogą szerokiego wprowadzenia w proces edukacyjno-wychowawczy uczelni technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- 2) kształtować w młodzieży cechy, niezbędne dla skutecznej samoaktualizacji i samorealizacji w społeczeństwie informacyjnym, biorąc pod uwagę wymagania nowoczesnego rynku pracy [5, 7], po nabyciu zawodowej edukacji technicznej, wśród których podstawowymi są: „umiejętność korzystania z różnych źródeł informacji” (odpowiednio do wymagań Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)); sprawne posługiwanie się komputerem [9]; kształtowanie kompetencji informacyjnych i informatyczno-medialnych;
- 3) zachować i chronić „ekologię” osobowości ucznia, a w przyszłości i również specjalisty, (społeczeństwo informacyjne, z jednej strony stwarza sprzyjające warunki i szerokie możliwości dla osobowościowej, subiektywnej i zawodowej samorealizacji w nowoczesnym świecie, a z drugiej strony ingeruje w duchowy świat osoby, często manipuluje nią itd.).

Tak więc, główny cel systemu zawodowej edukacji technicznej na Ukrainie w informacyjnym społeczeństwie jest wieloczynnikowy i mieści w sobie wiele celów. Ale główny cel polega na przygotowaniu uczniów, będących podmiotami działalności edukacyjnej, do skutecznego udziału w bytowej, społecznej i zawodowej działalności życiowej, ponieważ, jak podkreśla Jolanta Wilsz, „podmiotowość człowieka w procesie pracy nie powinna być naruszana nie tylko ze względów moralnych czy humanistycznych, ale również z tego powodu, że podmiotowo traktowani pracownicy efektywnie realizują zadania zawodowe” [8, s. 320].

W jakości podstawowych celów edukacji można wyodrębnić:

- ogólne podwyższenie jej jakości i dostosowanie usług edukacyjnych odpowiednio do czołowych tendencji informacyjnego społeczeństwa i wymagań nowoczesnego rynku pracy. Jak pisze Stefan M. Kwiatkowski „Jedną z podstawowych przyczyn reformowania szkolnego i pozaszkolnego systemu edukacji zawodowej są przeobrażenia występujące na rynku pracy” [6, s. 23];
- polepszenie stopnia dostępności do niej dla różnych kategorii społeczeństwa, w tym i dla osób z szczególnymi wymaganiami, stworzenie warunków do edukacji w ciągu całego życia;

- podwyższenie gospodarczego, kadrowego i intelektualnego potencjału w kraju kosztem wzrostu poziomu edukacyjnego ludności, aktualizacji potencjału intelektualnego i szerokiego wykorzystania informacyjnego potencjału nowoczesnego świata;
- stworzenie jedynej przestrzeni informacyjnej dla systemu zawodowej edukacji technicznej i jej integracji z narodowym i światowym systemem informacyjnym;
- integracja informacyjna zawodowej edukacji technicznej w narodowy system edukacji, a także w naukową, produkcyjną, socjalno-społeczną i kulturalną infrastrukturę światowego społeczeństwa.

Jednocześnie strategiczne zadania systemu zawodowej edukacji technicznej w społeczeństwie informacyjnym, które są charakterystyczne dla wszystkich krajów świata, są następujące:

- naukowe uzasadnienie metodologii informatyzacji edukacji; zapewnienie ciągłości studiowania, wychowania, zawodowego przygotowania w systemie zawodowej edukacji technicznej dla życia codziennego i aktywności zawodowej oraz samoaktualizacji;
- przygotowanie kadry, która jest zdolna do aktywnej działalności życiowej w społeczeństwie informacyjnym i może osiągać wyznaczone osobowościowe, podmiotowe, zawodowe i fachowe cele, takie jak społeczny i zawodowy;
- polepszenie jakości zawodowej edukacji technicznej na podstawie szerokiego i skutecznego stosowania nowoczesnych i perspektywicznych informacyjno-komunikacyjnych technologii z uwzględnieniem nowoczesnych zmian cywilizacyjnych;
- wypracowanie komputerowych i innych edukacyjnych systemów informacyjnych dla zawodowej edukacji technicznej oraz do różnych jej podmiotów – uczniów, pedagogów, fachowców edukacji produkcyjnej, metodyków, kierowników zawodowych uczelni technicznych, a także analiza poziomów racjonalnego wykorzystania informacyjno-komunikacyjnych technologii w różnych kierunkach i dla różnych poziomów przygotowania specjalistów;
- stworzenie systemu standardów informacyjno-komunikacyjnych technologii, opracowanie metodyk certyfikacji programowych i technicznych środków edukacji;
- rozwój jedyne systemu banku informacji i środków informacyjnych w systemie zawodowej edukacji technicznej oraz zapewnienie masowego dostępu do tego systemu wszystkich kategorii użytkowników, podmiotów procesu edukacyjno-wychowawczego;

- ochrona przyrody, jej podmiotów w warunkach globalnej informatyzacji wszystkich dziedzin działalności życiowej oraz działalności zawodowej osoby.

Szczególne uwagę warto skoncentrować na ostatnim zadaniu, gdyż osoba i jej samoistnienie, osoba i jej autonomiczność, osoba i jej unikatowość, osoba i jej twórczy sens, osoba i jej społeczna i zawodowa podmiotowość, osoba i jej nieograniczone możliwości, były, są i będą najważniejszym skarbem nowoczesnego i przyszłego społeczeństwa. Uświadomienie sobie przez każdą osobę w nowoczesnym społeczeństwie, a szczególnie przez każdego uczestnika zawodowej edukacji technicznej tego aspektu jest koniecznym warunkiem ochrony i zachowania „ekologii”, która zapewnia mu takie warunki działalności życiowej, w których zachowuje on swoją wyjątkowość i zdolność aktualizowania swoich potencjałów. W innym wypadku osoba może zostać obiektem manipulacji.

Zadania systemu zawodowej edukacji technicznej Ukrainy w społeczeństwie informacyjnym

Stosowanymi zadaniami systemu zawodowej edukacji technicznej Ukrainy w społeczeństwie informacyjnym są:

- kształtowanie infrastruktury społeczeństwa informacyjnego w systemie zawodowej edukacji technicznej drogą szerokiego wprowadzenia technologii informacyjno-komunikacyjnych i ich systemowego i kompleksowego zastosowania na wszystkich poziomach (kolektywu uczniów, pedagoga, kolektywu pedagogów, zawodowej uczelni technicznej);
- sprzyjanie zmianom właściwości systemu zawodowej edukacji technicznej (między innymi podwyższenie poziomu innowacyjności, stworzenie możliwości aktywnego wykorzystania światowej sieci informacyjnej i możliwości jej wpływu na edukacyjną każdego uczestnika zawodowej edukacji technicznej);
- zapewnianie edukacji, wychowania, przygotowania zawodowego człowieka w systemie zawodowej edukacji technicznej dla funkcjonowania w życiu i pracy w społeczeństwie informacyjnym;
- wprowadzanie do systemu zawodowej edukacji technicznej takich zasad wykładania i studiowania informatyki, które zapewnią kształtowanie przyszłych specjalistów o nowoczesnych poglądach na rolę informacji i procesów informacyjnych;
- informatyzowanie procesu edukacyjnego w systemie zawodowej edukacji technicznej, co jest gwarancją podwyższenia jakości

- przygotowania przyszłych specjalistów, by mogli funkcjonować w społeczeństwie informacyjnym;
- przygotowywanie technologiczne specjaliści, zdolnego obiektywnie odnosić się do procesów informatyzacji nowoczesnego życia w społeczeństwie i działalności zawodowej;
 - sprzyjanie edukacji ustawicznej i edukacji dorosłych oraz zapewnienie dalszej edukacji zawodowej, a także stwarzanie sprzyjających warunków dla uczenia się na przestrzeni całego ludzkiego życia;
 - zapewnianie kształtowania i utrzymania na należytych poziomach wykształcenia komputerowego i informacyjnego uczestników zawodowej edukacji technicznej;
 - psychologiczne, osobowościowe i specjalistyczne przygotowanie absolwenta do działalności życiowej i zawodowej w społeczeństwie informacyjnym;
 - humanistyczne ukierunkowanie społeczeństwa informacyjnego ma wyznaczyć takie jego podstawowe wartości jak: respektowanie praw obywatelskich i wolności, aktywność społeczną, inicjatywę, prawo wyboru, odpowiedzialność itd.

Aby to osiągnąć konieczne jest rozstrzygnięcie, w wielu kierunkach (organizacyjnym, metodycznym, naukowym i administracyjnym) następujących zadań:

- organizacyjnie, funkcjonalnie i strukturalnie przebudować system zawodowej edukacji technicznej, odpowiednio do wymagań nowoczesnego informacyjnego społeczeństwa;
- opracować takie metody, środki i technologie oceny poziomów osiągnięć edukacyjnych i kompetencji uczestników zawodowej edukacji technicznej, które dają możliwość, z jednej strony wyjaśnić rzeczywisty stan kompetencji, a z drugiej dostrzec pewne wady i perspektywiczne kierunki ich rozwoju i doskonalenia;
- nabyć koncepcyjne, teoretyczne i metodyczne podstawy edukacji zawodowej, stanowiące podstawę przygotowania dodatkowego i podwyższenia kwalifikacji pracowników w warunkach informatyzacji, zapewnienia w ciągu życia edukacji różnym kategoriom dorosłego społeczeństwa, a także osobom ze szczególnymi potrzebami;
- opracować informacyjne metody, środki i technologie kształcenia, kształcenia dodatkowego i podwyższania kwalifikacji kadry zawodowej edukacji technicznej (zaliczając kadry pedagogiczną i naukową, a także kadry administracyjną zawodowej edukacji technicznej).

- nej uczelni technicznych, a także instytucji naukowych systemu zawodowej edukacji technicznej);
- stworzyć sieci komputerowe zawodowych uczelni technicznych oraz innych uczelni i ich organów administracyjnych (w tym unormować integrację narodowych sieci komputerowych, sieci lokalnych zawodowych uczelni technicznych i instytucji naukowych z globalnymi sieciami komputerowymi jednej informacyjnej przestrzeni edukacyjnej);
 - stworzyć edukacyjne i naukowe bazy informacji, zapewniając ochronę i równy dostęp do zasobów tych baz;
 - zintegrować bazy informacji w jednolitej informacyjnej przestrzeni edukacyjnej wszystkich uczestników zawodowej edukacji technicznej;
 - informatyzować dziedzinę bibliotekarską, w tym stworzyć nowoczesne zautomatyzowane informacyjne systemy bibliotekarskie oraz ich bazy informacyjne, zapewnić ochronę informacji i jednolity dostęp do serwisów tych systemów i zasobów tych baz, zintegrować bazy informacyjne i systemy w jednolitej informacyjnej przestrzeni edukacyjnej;
 - stworzyć informacyjne systemy medialne, które oferują naukowe i popularne programy edukacyjne dla uczestników systemu edukacji zawodowo-technicznego;
 - określić mechanizmy ekonomiczne i procesy gospodarcze, funkcjonowania i rozwoju systemu zawodowo-technicznego w warunkach informatyzacji społeczeństwa (w tym systemów informacyjno-analitycznych kierowania administracyjnego edukacją i nauką w systemie zawodowej edukacji technicznej);
 - stworzyć systemy statystyki, uwzględniające unormowanie ważnych wskaźników, które odzwierciedlają stan, charakter funkcjonowania i kierunki zaplanowanego rozwoju sieci zawodowych uczelni technicznych;

Warto też zaakcentować fakt, że informatyzacja społeczeństwa ma w sobie również negatywne aspekty. Po pierwsze, warto unikać takich zjawisk, jak „informacja dla informacji”, kiedy odbywa się zastępowanie wiedzy falą informacyjną, kiedy ilość szkodzi jakości, kiedy istnieje „bezsensowne zbytnie uszczelnienie środowiska informacyjnego człowieka oraz dążenie do osiągnięcia własnych celów, dalekich od uzyskania nowej wiedzy”, kiedy „odbywa się ogólna dekulturacja społeczeństwa”, która niestety ogarnia sztukę, edukację i naukę.

Po drugie, negatywne zjawiska procesu informatyzacji społeczeństwa stawiają przed zawodową edukacją techniczną bardzo ważne zadanie, jakim jest zachowanie jej humanistycznego charakteru, w celu uniknięcia dehumanizacji.

W związku z tym trzeba zapewnić dialektyczną jednolitość, wzajemne uzupełnienie i pozytywny wpływ między informacją, która w społeczeństwie informacyjnym staje się wartością wyższą, a kulturą informacyjną specjalisty.

Po trzecie, w społeczeństwie informacyjnym, w związku z szybkim rozwojem nowych technologii i starzeniem się wielkiej ilości wiedzy zawodowej, ważnym warunkiem aktywnej pozycji społecznej oraz działalności każdego człowieka jest edukacja samodzielna, edukacja dodatkowa oraz edukacja w ciągu całego życia. W związku z tym konieczne jest wykształcenie w uczniach umiejętności uczenia się, sprzyjać ich kształtowaniu się jako podmiotów działalności edukacyjnej, kształtować kulturę edukacji samodzielnej, nauczyć ich być podmiotem działalności zawodowej. Jest to konieczne ponieważ: „Sytuacja na rynku pracy stwarza wiele zagrożeń związanych z działalnością zawodową, które mogą prowadzić do zniewolenia i degradacji człowieka oraz samej pracy, czego konsekwencją może być jej przedmiotowe traktowanie, czyli depersonalizacja. Przeciwstawia się temu *i d e a h u m a n i z a c j i p r a c y*, dzięki której pracownik postrzegany jest jako podmiot samorealizujący się w pracy i poprzez nią” [8, s. 320] – akcentuje Jolanta Wilsz.

Realizacja podstawowych celów i zadań systemu zawodowej edukacji technicznej na Ukrainie w społeczeństwie informacyjnym będzie sprzyjać kształtowaniu w jej uczestnikach, przede wszystkim w uczniach potrzebnych umiejętności komputerowych. Dotyczy to siedmiu modułów Europejskiego Certyfikatu Umiejętności Komputerowych (ECDL) do których zaliczane są: podstawowe techniki informacyjne, użytkowanie komputerów, przetwarzanie tekstów, arkusze kalkulacyjne, bazy danych, grafika menedżerska i prezentacyjna oraz usługi w sieciach informatycznych. Kształtowanie tych umiejętności będzie sprzyjać: przygotowaniu obywateli do życia w społeczeństwie informacji globalnej, podniesieniu poziomu umiejętności obywateli, wykorzystaniu mikrokomputerów w pracy zawodowej i życiu codziennym, wprowadzeniu i ujednoczeniu bazowego poziomu kwalifikacji, niezależnego od kierunku i poziomu wykształcenia pracowników, opracowaniu modelu edukacji w zakresie użytkowania komputerów, umożliwieniu przemieszczania się pracowników w obrębie Wspólnoty Europejskiej.

Zakończenie

Jakość zawodowej edukacji technicznej na Ukrainie w społeczeństwie informacyjnym wymaga nie tylko jej ogólnej informatyzacji, tzn. odpowiedniej ilości komputerów i baz informacyjnych, a przede wszystkim przygotowania, gotowości i zdolności uczniów – jako podmiotów procesu edukacyjnego i przyszłej działalności zawodowej oraz pedagoga – jako podmiotu wykładającego do stałej i systemowej pracy z informacją oraz skutecznego jej przetwarzania w celu kształtowania i rozwoju nowej systemowej i obiektywnej wiedzy o przyrodzie, społeczeństwie i osobie, a także jej ciągłego doskonalenia.

Czołowe tendencje społeczeństwa informacyjnego istotnie zmieniają tradycyjne poglądy o systemie zawodowej edukacji technicznej, która ma, po pierwsze, stwarzać dogodne warunki do nabycia wiedzy, informacji i aktualizacji intelektualnego potencjału człowieka, początkowo w działalności edukacyjnej, a potem również w działalności zawodowej; po drugie, ma zapewniać wszechstronny rozwój człowieka jako podmiotu działalności edukacyjnej i przyszłej działalności zawodowej; po trzecie, stwarzać sprzyjające warunki dla duchowego, intelektualnego, zawodowego i specjalistycznego rozwoju każdego ucznia, wzrost narodowego ludzkiego kapitału jako podstawy rozwoju sfery politycznej, społecznej, gospodarczej, humanitarnej, kulturalnej i innych sfer życia społecznego, przede wszystkim w celu podwyższenia dobrobytu obywateli, zapewnienia skuteczności gospodarki i wzmocnienia państwa.

Literatura

- [1] Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», Відомості Верховної Ради України. – 2007. – N 12. – Ст. 102.
- [2] Закон України «Про професійно-технічну освіту», <http://osvita.ua/legislation/law/2245>
- [3] Кремень В.Г., *Якісна освіта в контексті загальноцивілізаційних змін*, Освіта України. – №89. – 28 листопада 2006 року. – С. 12.
- [4] Система освіти України, <http://shkola.lviv.ua/2009/06/16/sistema-osviti-ukraini/>
- [5] Włodarska-Zoła L., *Kształcenie inżynierów – menedżerów na Ukrainie w kontekście potrzeb rynku pracy*, [w:] *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia* : Rocznik polsko-ukraiński, red. T. Lewowicki, J. Wilsz, I. Ziazun i N. Nyczkało, Częstochowa–Kijów, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie, 2008, nr X, s. 117-124.

- [6] Kwiatkowski S. M., *Edukacja zawodowa – potrzeba zmian*, [w:] *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia: Rocznik polsko-ukraiński*, red. T. Lewowicki, J. Wilsz, I. Ziaziun i N. Nyczkało, Częstochowa–Kijów, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie, 2003, Nr IV, s. 22-28.
- [7] Wieczorek G., *Wpływ przemian społeczno-gospodarczych na kształcenie zawodowe*, [w:] *Bytomskie Zeszyty Pedagogiczne*, Wydawnictwo Kolegium Nauczycielskiego, Bytom 2003, Nr 6, s. 36-48.
- [8] Wilsz J., *Teoria pracy. Implikacje dla pedagogiki pracy*, Wyd. Impuls, Krakow 2009, ss. 524.
- [9] http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/0_integral/031PL.pdf

Wasył Yagupow
Narodowa Akademia Nauk Pedagogicznych Ukrainy

TECHNICAL VOCATIONAL EDUCATION IN UKRAINE AND INFORMATIONAL SOCIETY

Summary

The article characterizes modern information society and its influence at the vocational education, identifies the role of information and communicative technologies in the computerization of vocational education, aimed at increasing its quality.

Keywords: information society, computerization of education, information and communicative technologies, vocational education